

En grænse for transgressionen?

Jakob Ejersbos Nordkraft

Mikkel Jensen

er cand. mag. i Engelsk og Historie fra AAU og arbejder som gymnasielærer.

Med stor kritisk og populær succes står Jakob Ejersbos romandebut Nordkraft (2002) i dag 10 år efter dens første udgivelse stadig som en af de større danske succeshistorier i dansk litteratur efter årtusindskiftet. Romanens beskrivelse af et stofmiljø i Aalborg i starten af 1990erne introducerede mange læsere til et nyt og ukendt miljø, der samtidig udgjorde baggrunden for Ejersbos skildring af et tema om grænseudforskning- og overskridelse, der var af et mere alment tilsnit end den journalistiske miljøskildring. Igennem denne dobbelthed ses romanens måde at udtrykke den realistiske litteraturs dobbelthed på, i det den insisterer på at referere til en tekst-ekstern virkelighed samtidig med, at den indarbejder relativt subtile pointer, moraler og synsvinkler på sagerne "som de er".

Den nævnte grænse- eller transgressionstematik bliver især portrætteret gennem den karismatiske Steso, der er omdrejningspunktet for den sidste del i romanens tredelte struktur. Det, der især er interessant ved Steso, er, at man kan se en meget ambivalent skildring af hans liv og valg, der både portrætteres medfølende og ganske kritisk på samme tid. Den kritiske vinkel på Steso ses i det, at når læseren møder ham, har Steso levet i sit grænseoverskridende trip i lang tid, hvilket har gjort, at han er kommet til at køre i de samme baner igen og igen. Her mener jeg at kunne påpege, at når Stesos ellers transgressive adfærd blot får karakter af gentagelse,

sker der det, at transgressionen ret beset ikke er transgression mere, men blot reproduktion af tidligere adfærd. At transgressere er at overskride grænser (egne eller andres), og hvis man blot overskriver den samme grænse igen og igen er dette ikke overskride grænser for en selv mere. Så Steso synes at fremstå som en ellers velflekteret person, der er kørt fast i en rille.

I romanens to første dele (Junkiehunde og Broen) følger vi henholdsvis Maria, der er kæreste med den lidt mislykkede pusher Asger, og Allan, der er vendt hjem til Aalborg efter i flere år at have været ude og sejle for at komme på afstand af sin hjemstavns hårde miljø. Begge bevæger sig i periferien af stofmiljøet, idet de enten prøver at undslippe det eller primært er der på grund af en kæreste. Karaktererne i romanen har generelt det tilfælles, at de forholder sig meget kritisk til det miljø, de er vokset op i, og derfor søger de noget andet (stofferne), som dog heller ikke nødvendigvis viser sig at være det, de søger. Dette er dog ikke skildret som en eskapisme, i det romanen ikke reducerer karaktererne til symptomer af deres barndom, men i stedet skildrer deres valg, fravalg, fiaskoer og succeser i en respektfuld øjenhøjde. Historien om Allan slutter, da han ad store omveje er ved at starte et forhold til Maja, der absolut ikke vil have noget med stofmiljøet at gøre, og Marias del ender med, at hun starter et forhold til lånehajen Hussein.

Karakterne er således søgende og i denne søgen går de til og fra forskellige miljøer (forstadsmiddelklasse, stofmiljø), som de aldrig bliver i, men må søge videre fra. Som sådan repræsenterer Allan og Maria en kontinuerlig grænseoverskridelse. Anderledes forholder det sig med bogens tredje hovedperson Steso, og man kan sige, at det lige præcis er ham, der mest udtalt illustrerer Nordkrafts forhold til det transgressive. I Stesos del – Begravelse – mødes mange af bogens karakterer til afskeden med deres gamle ven Steso, der sættes i jorden ved Sønderholm Kirke nær ved Aalborg i 1994. De samlede tager bestik af deres ungdom, og snakker om, hvad det var, de lavede i Aalborg dengang.

Noget af det interessante ved Steso er, at han repræsenterer det transgressive på flere måder. Et er at man kan tale om, at hans adfærd er socialt transgressiv, forstået på den måde at han overskrider sociale normer, er konfrontativ og måske opfattes som en noget grænseoverskridende karakter af både romanens andre karakterer såvel som romanens læsere. Dertil er der også et element

af selv-transgression, idet at Steso prøver at "udvide sin bevidsthed" gennem stoffer samt gennem læsning af skønlitteratur og filosofi. På eksistentiaalistisk vis kan man sige, at der i en selv-transgression er en bevægelse fra det at være til det at blive. Igennem et menneskes opvækst bliver det til det menneske som det så gerne er i resten af dets liv. Folk, der har gennemgået denne proces, er – hvorimod mennesket, der bliver eksistentiaalist, vender tilbage til igen at blive, hvilket betyder at denne udviklingsproces vendes om og sættes i gang igen. Dette menneske er altså først gået fra at blive til at være for siden at vende udviklingen igen fra allerede at være til igen at blive. Dette er det selv-transgressive: at overskride at være til igen at blive. For at noget er, må det være karakteriseret ved at være noget, hvilket betyder, at der er noget det ikke er. Dette betyder, at en væren har en grænse og det er denne grænse for væren, der er mulig at overskride – hvilket Steso så undlader, idet hans selv-transgression – som nævnt – ikke er transgressiv, da han ikke krydser nye grænser, som han ikke allerede har overskredet til ukendelighed.

I denne forstand bliver stofferne, som Steso tager, en metafor for det grænseoverskridende, og de kommer således til at stå som en indgang for læseren i dennes forsøg på at forstå Stesos valg om at leve så tæt på stedet, hvor filmen risikerer at knække nært sagt når som helst. Det er den, der søger grænsen, der lærer grænsen at kende, og så er det lige præcis dér, vi kan undersøge, hvad grænsen og transgressionen betyder i Nordkraft. Romanens andre to hovedpersoner, Maria og Allan, har hver (haft) deres periode med stofferne, men prøver derefter at komme ud af det, hvilket står i kontrast til Stesos ubetingede omfavelse af den insisterende overskridelse af sociale normer; han ønsker og prøver hårdnakket at omgå den såkaldte "banale fase", som er hans betegnelse for det, at man "starter med at tro, at man er noget helt særligt. Et specielt menneske; dybere og mere åndfuld og indsigtfuld end andre", men at man til sidst ender med at droppe disse "naive illusioner" (Ejersbo, 2002: 396). Derfor er det interessant, at det lige præcis er Steso, der helhjertet forsøger at favne det transgressive, som går hen og dør af stofferne. Dette kunne umiddelbart ligne en morale i Nordkraft, om at hans adfærd grundlæggende ikke kan accepteres, og at den derfor må gå under. Det er denne implicitte stillingstagen til det transgressive, som er interessen her.

Steso

I det transgressive og selv-transgressive er der konsekvent en bevægelse hen mod og over en grænse, men i denne optik er der noget grundlæggende paradoksalt ved Steso. Han prøver konstant at udvide sin bevidsthed og derigennem sig selv. Denne tanke kender vi fra adjektivet/ adverbiet psykedelisk, der er dannet af de græske begreber for sind eller sjæl (psyche) og udvidelse (delos) (Escohotado, 1999: 115). Men trods dette udvikles hans bevidsthed ikke videre, end hvor den allerede er – hans syn på livet lader ikke til at udvide sig, han ændrer sig ikke, han når ikke til nye erkendelser, han søger ikke ud af miljøet.

Antonymet for transgressionen må være det konforme; det som holder sig inden for grænserne og som modificerer sig selv til dette formål. Og denne konformitet kan Steso altså ikke fordrage – det er den livsindstilling, han har bevæget sig væk fra, og som han afviser. Men transgressionen for Steso fungerer kun som en (a)social transgression i forhold til andre menneskers idéer og den baggrund, han kommer fra. Steso opfører sig flere gange ganske konfrontatorisk overfor mennesker udenfor hans nærmeste omgangskreds, og står som sådan i opposition til disse mennesker. Han overskrider måske deres grænser men ikke sine egne, og Stesos transgression bliver således afhængig af forhold, der ligger uden for hans egen person, hvilket så bliver udgangspunktet for hans tænkning om livet og sig selv. Denne afvisning af det konforme, som kunne have været et produktivt udgangspunkt for Stesos udvikling, er også gået hen og blevet hans slutstation – han er kørt fast i sin tænkning ligesom han er i sine stoffer. Dette er Stesos tragedie. Han må og skal tage udgangspunkt i sig selv i transgressionens rejse – hans egne grænser er de grænser, der burde være interessante at overskride. Umiddelbart kunne dette lyde, som om at Ejersbos budskab er udpræget moraliserende – men det er det ikke, idet han ikke advokerer, hvor karakterer bør gå hen – blot at de bør gå videre fra, hvor de selv er – altså selv-transgression. Stofferne hænger unægtelig sammen med både hans liv og død, og Steso har sit eget syn på, hvad han vil med sit liv:

”Det drejer sig udelukkende om at prøve alt det man ønsker sig inden man kreperer.”

”Og hvad er det så, du mangler at prøve Steso?” spørger [Maria] med et fnis.

”Jamen, for satan, Maria,” siger han, pludselig begejstret, ”jeg skal sgu da være her om 20-30-40 år, når kemikerne kommer op med noget helt FANTASTISK dope, som jeg kan muntre mig med.” Steso står med et vellystigt lidt forlegent grin. (Ejersbo, 2002: 75)

Det særegne ved Stesos syn på livet er, at det ikke handler om at blive, gøre eller være noget – men kun at ”prøve alt det man ønsker sig”. Han vil prøve kræfter med en hel masse (stoffer) men er ikke i stand til at vælge at gå helhjetet ind i andet end en strøm af nye bekendtskaber med stoffer, han kan muntre sig med. Hans mest bindende valg og hengivelse er til den Stesolid, han har sit øgenavn efter og til barndomskæresten Tilde, som han ikke kan få det til at fungere sammen med, hvilket illustrerer Stesos forhold til sig selv. Afprøvningen lader til at være det eneste konstante for ham, og således har hans måde at være på udviklet sig på en sådan måde, at han er holdt op med at udvikle sig. Han er, hvor han er, og denne identitet bliver altså ikke udviklet – Stesos liv, eksperimenterende stoffer eller ej, er grundlæggende blot mere af det samme igen og igen. De sanseudvidende stoffer udvider på tragisk vis ikke længere Stesos horisonter, men er blevet til hans horisont. Og som nævnt er det psykedeliske således ikke til stede i Stesos stof(mis)brug i ordets oprindelige, positive forstand. På denne måde kan man sige, at Steso sidder fast, og at den transgression, han forsøger at udøve, grundlæggende er uproduktiv. Men i kraft af at Steso personificerer (på to måder husker vi: selv-transgression og en socialt situeret transgression overfor sociale normer) transgressionen så intenst i romanen, er det sigende, at det er hans adfærd, der sættes en endelig grænse for i romanen.

Som sagt kunne en overfladisk analyse af Stesos død sige, at romanen fordømmer det transgressive, men jeg mener, at det vil være mere præcist at sige, at Ejersbo blot afviser Stesos måde at håndtere det transgressive på, og det hænger sammen med, at der ikke sættes lighedstegn mellem personen, transgressionen og stofferne. Grundlæggende kan man sige at det at indtage psykofarmaka enten kan beskrives som stofbrug eller stofmisbrug. Denne sondring er vigtig at drage ift. Nordkraft, fordi den lader os diskutere om brugen af stoffer er aktiv (brug) eller passiv (misbrug), hvor misbruget er karakteriseret ved at stofferne har taget magten

over personen, hvorimod der ved stofbrug er et subjekt, der aktivt opsøger stoffer. Jeg mener, at man med en vis ret kan læse Nordkraft, uden at det stof(mis)brugende kommer til at være det centrale ved Steso, selvom det var den narkorelaterede miljøskildring, bogen i en vis grad blev kendt for. For det lader til, at Ejersbo har et mere åbent forhold til, om brugen af stoffer bør kategoriseres som misbrug i det, at bogen ikke indeholder deciderede moraliseringer over brugen af stoffer – kun en påmindelse om den uafrystelige sorg, der ligger i Steso-Thomas' tidlige død. Og lige præcis mht. Steso udfordrer Ejersbo distinktionen stofbrug/stofmisbrug, i det at Steso tager så mange stoffer, at man må antage, at han er fysisk afhængig samtidig med at han bruger stofferne så entusiastisk. Dog antydes det, at den udvikling som Steso har gennemgået dog er karakteriseret ved, at han er gået fra at være en aktiv stofbruger til afhængig misbruger. Dette ses fx i en scene, hvor han slikker sine fingre rene for at få det sidste våde stesolid med, efter at hans piller er blevet våde (Ejersbo, 2002: 350).

Det er altså hverken en romantisering eller en moralisering af Stesos stofbrug, vi har med at gøre her, hvilket synes at blive afspejlet i romanens journalistisk registrerende skrivestil: der udvises en sympati for karakteren, samtidig med, at det illustreres, hvor galt det kan gå med et så intenst stofforbrug, som Steso har. At Steso hopper så meget i med begge ben, slår ham til sidst ihjel, og som jeg læser slutningen, er det ment som en sørgelig slutning, der trods Stesos usympatiske sider og romanens kritik af hans valg, sørger over hans tidlige død. Romanen udviser altså en grundlæggende ambivalens eller fravalg af moralisering over Stesos død, hvilket man kan se i de forskellige måder hans død kan tolkes på. Det kommer vi tilbage til.

Stesos valg i livet bliver læseren præsenteret for med respekt: Han bliver ikke reduceret til noget sociologisk eller psykologisk modsvar til forældregenerationens forstadsliv eller konformitet, om man vil. Hans valg bliver portrætteret med respekt som et fuldt menneske – og vi møder Steso i hans tanker og gøren – ikke som et symptom på bagvedliggende årsager, hvilket Søren Schou også har pointeret ganske godt:

Det mest imponerende ved romanen er for mig at se, at den portrætterer sine mange stofmisbrugere som individer og i fuld legemsstørrelse; imponerende, fordi misbrugere – det være sig alkoholikere

eller narkomaner – ifølge den gængse opfattelse er mennesker, der efterhånden reduceres til at ligne hinanden: Når al energi samles om jagten på næste fix, går personligheden fløjten. ... Men han har held til at overbevise læseren om, hvor forskelligartede de er. Selv en figur som "Steso", hvis misbrug er enormt, er fuld af genialske indfald, indtil han bukker under og følges til graven af sine kammerater i romanens sidste del. (Schou, 2004: 91)

Personligheden og dermed individualiteten går lige præcis ikke fløjten, som Schou pointerer – dog har Steso alligevel tabt noget: Hans venners tillid og transgressionens potentiale – begge dele bliver forspildt i stofferne. Efter at have stjålet fra sine venner og misbrugt deres tillid, kom de til at se ham anderledes. Så selvom han stadig skiller sig ud fra mængden, er det alligevel stofbrugeren Steso og ikke personen Thomas, hans omgangskreds er i kontakt med, hvilket understreges ved, at han lige netop ikke bliver kaldt ved sit barndomsnavn Thomas, men ved kæle/øgenavnet Steso. Og hans adfærd overskrider ofte andre folks grænser – og i denne asociale transgression fremstår han usympatisk i nogle af sine venners minder:

"Han var sgu en god fyr," siger Svend.

"Han var sgu da også ond. Han var altid ... så led ved folk," siger Michael og kigger lidt trodsigt over på Svend.

Lars nikker: "Ja, han var næsten altid ondsindet." (Ejersbo, 2002: 396)

Denne meningsudveksling understreger det individuelle i kollektivromanen – mange karakterer står stærkt trukket op i bogen, og som individer kommer de hver til deres ret. Dialogen understreger, hvor forskelligt folk opfattede Steso og med hvor stor overbærenhed, de så ham; den grænseoverskridende opførsel Steso havde, kommer endda til at stå for Lars som overlagt (ondsindet). Flere steder i romanen nærmer Stesos adfærd sig endda galskab – i hvert fald for nogle af de andre karakterer – og i denne forståelse relaterer Nordkraft sig til den amerikanske Beat litteratur, der eksplicit refereres til i bogen, og som skildrede galskab som en "strategy for misfits to transgress the boundaries of conformity, set up by society's dominant culture" (Sørensen, 2006: 1). Der er også en anti-konformitet at finde i nogle af Nordkrafts karakterer – men

det er ikke over for en "dominant culture", der underkuer dem, men overfor en forældregeneration, hvis levevis ikke har vist sig attraktiv at følge i sporene på.

Stofferne

I bogens første del "Junkiehunde" har pusheren Asger (Marias kæreste) lånt to kendte Beat romaner – On The Road af Jack Kerouac og Naked Lunch af William Burroughs – af en kunde, der er skolelærer; de får dog lov til at samle støv i en vindueskarm, selvom Asger gerne vil foregive at have læst dem (Ejersbo, 2002: 74 – 75). Steso, der er på besøg for at købe stoffer, tvivler dog på, at Asger virkelig skulle have læst Burroughs eksperimenterende Naked Lunch:

Steso løfter Nøgen frokost op i luften. "Prøver du at fortælle mig, at du virkelig har læst den?"

"Ja, for fanden. Samfundet er bange for stofkulturen, fordi stofferne gør os i stand til at gennemskue samfundets meningsløshed og giver os en dybere indsigt." Selvom det er Store-Carstens sætning, så er det samtidig det længste sammenhængende udsagn jeg nogensinde har hørt Asger udtale. (Ejersbo, 2002: 75)

Fortælleren Maria piller hurtigt sin kærestes udsagn ned, men især set i bakspejlet virker det komisk for læseren, at Asger, der ender med at slå sine hunde ihjel, fordi de afspejler hans egen afhængighed, mener at stoffer kan give ham en større indsigt i noget som helst. Denne lille hyldest til de gamle Beat-mænd er selvfølgelig ikke uden betydning for bogens selvforståelse og Ejersbo kritiserer således romantiseringen af "bevidsthedsudvidende stoffer" (det psykedeliske potentiale) og lader til at være enig med Steso, når han svarer at "Jeg tror sgu ikke samfundet er bange for dit pap-tjald". I denne forstand går romanen imod den tendens, der kan være til at anskue stoffer som et potent symbol for det transgressive. Denne romantisering af stofbrug og især stofmisbrug prøver Ejersbo at punktere. Som vi så tidligere, prøvede Søren Schou at placere romanen i dens æstetiske kontekst (realismen og dennes funktion & kollektivromanen), men jeg mener også i høj grad, at det er vigtigt at forstå Nordkraft i dén kulturelle kontekst, der omhandler skildringen af stoffer.

Meget litteratur- og musikkultur portrætterer og anser stoffer som psykedeliske, og stoffer bliver gerne hyldet i forbindelse med denne egenskab. Som litterært symbol indeholder stoffer på denne måde ofte en dobbeltsidighed: på den ene side repræsenterer de et brud med sociale normer og en udvidelse af sindet, men på den anden side er der risikoen for, at de får brugeren til at stivne i en passiv og sørgelig afhængighed – misbrugeren kommer kort sagt aldrig videre i livet og denne ambivalens er den samme man ser hos Steso. På denne måde er der både en fordømmende eller idealiserende måde at skildre stoffer på, men som sagt ønsker romanen ikke at gøre hverken det ene eller andet. Men ved at hive fat i den reference til Beatlitteraturen giver Nordkraft en indikation om, hvordan vi kan forstå dens forhold til det at fremstille stofproblematikken i litteratur – det sker så at sige i en dialog med måden Beat-forfatterne tidligere gjorde det på.

I hvert fald noget af Beat-litteraturen udviser en både intellektuel interesse i stoffernes psykedeliske potentiale samtidig med, at der også er et element af grænseoverskridende hedonisme. I denne litteratur var der igennem det transgressive næsten altid et samfundskritisk element til stede; der var en form for intellektuel refleksion over det at tage stoffer. I kontrast til denne praksis står så karaktererne i Nordkraft, der ikke gør dette – der er selvfølgelig den højt intelligente Steso, men selv hans stofbrug er ikke reflekteret længere. Med denne lille intertekstuelle reference prøver Ejersbo således at understrege, at Nordkrafts skildring af stoffer ikke tillægger dem det samme potentiale. Dette er dog ikke det samme som at sige, at romanen blot skildrer viljesløse narkomaner – Schou pointerer jo, at karaktererne netop ikke bliver reduceret til deres stofbrug. Det, som karaktererne er i stand til, antyder bogen, kommer netop ikke fra stofferne, men fra dem selv. Og selv om stofferne skildres hverken fordømmende eller uromantiserende, kommer karakterernes betragtelige styrke og udvikling i den sidste ende fra dem selv – stofferne hjælper dem ikke på vej med noget som helst.

Et grundlæggende fortolkningsmæssigt punkt er således, om Stesos tilværelse med stofferne er et udtryk for ham selv og hans vilje, der aktivt og kontinuerligt fastholder sig selv i denne position, eller om stofferne også selv er blevet en selvstændig aktiv del i hans valg; er Steso underlagt stoffernes magt? Problemstillingen ligger i,

om stofferne skal ses som aktivt deltagende i at fastholde ham i hans livsførelse, og om det Steso så laver, mere er et udtryk for en passiv accept af det valg at tage stoffer, han tidligere ganske bevidst har foretaget. Dette, mener jeg, i høj grad står som et i princippet uafgørligt spørgsmål for læseren at bestemme sig for. Mere sikkert kan det siges, at det under alle omstændigheder er en transgression, der bliver uproduktiv, i og med at Steso ikke når videre. Hans adfærd skal være så grænseoverskridende – men han overtræder ikke nogen grænse, han ikke allerede har overskredet til døde, hvilket gør at den "grænse" der overskrider ikke rette overhovedet kan siges at være en grænse mere. Dette gør Stesos "transgression" til en ikke-overskridende transgression, og dette har gjort overskridelsen meningsløs og formålsløs.

Stesos død

Som sagt skærer filmatiseringen af Nordkraft det ud i pap, at Steso begår selvmord, hvor hans død er mere tvetydigt skildret i romanen. Hvordan læseren forholder sig til dette spørgsmål – begår Steso selvmord bevidst eller er han uheldig med en overdosis? – er faktisk afgørende for en tolkning af bogen og for, hvordan man anskuer Steso. Jeg har argumenteret for, at Stesos handlen og væren er gået hen og blevet reproduktion af hans adfærd og som sådan ikke reelt set transgressiv, men i Stesos død lader romanen ham måske få noget oprejsning.

Én måde at se dette på er, at Steso her overskrider sig selv ved at begå selvmord, og at han således kommer ud af sit dødvande ved igen at bryde en grænse. Denne tolkning indeholder så to muligheder, idet dette enten kan ses som et målrettet og afklaret selvmord, han vælger fuldt bevidst, eller det kan ses som en flugt væk fra det liv, han måske skulle til at leve fremover. I romanen bliver det skildret ganske detaljeret hvordan Steso forsigtigt forbereder sig til at tage dette fix på, hvilket får hans handling til at fremstå ganske overlagt. I begge disse scenarier står Steso igen som et handlende subjekt bevidst i og om sin adfærd – mere afklaret i den første mulighed vel at mærke, idet hans valg er rettet mod noget og ikke væk fra noget andet. Dog er det også muligt at se selvmordet som en uheldig overdosis, og som sådan er det en ufrivillig død. I de to første scenarier er det et afklaret valg, som gør at man igen kan opfatte ham som et bevidst handlende men-

neske – men mindst ulykkeligt i den tolkning, der ser selvmordet som rettet mod noget og ikke som en flugt fra sit liv.

Om det er et bevidst eller utilsigtet selvmord, så er det under alle omstændigheder en meget sørgelig ende for Steso – men der er på en paradoksal vis også en sørgelig form for oprejsning i den første mulighed, idet at læseren får Steso at se som et afklaret og bevidst handlende individ. Som sådan ligger der en fortolkningsmæssig nøgle i hans død.

Og hvad så?

Som mange gode bøger prøver Nordkraft ikke at presse en morale ned i halsen på dens læsere, men illustrerer en problemstilling, som læseren så må forholde sig til. Noget af betydningsdannelsen (fx mht. Stesos død) bliver med andre ord overladt til læseren som en åben tekst i Umberto Ecos forstand, i og med at der er flere betydningsmæssige "huller", som læseren selv er med til at fylde ud i samarbejde med teksten. Nordkraft undlader således at påtvinge læseren moraler. På bagsiden af bogens omslag – en såkaldt paratekst – står der "Nordkraft er en roman om en gruppe unge, der lever på begge sider af grænsen" (Ejersbo 2002: bagsiden). Således opfordres læseren eksplicit at forholde sig til denne tematik, der bliver portrætteret gennem de fleste af romanens karakterer, især Steso og hans problematiske forhold til stoffer, transgressionen og derigennem til sig selv.

I sidste ende er selv-transgressionen som Nordkraft hylder. Hvis den socialt normbrydende transgression kan hjælpe individet ind på denne rejse, er det er for Ejersbo fint nok, men den sociale transgression har ikke samme kraftfulde potentiale i sig, og derfor er dens transgression i sidste ende ikke lige så interessant eller afgørende. Den sociale transgression, der får alle hovedpersonerne til at søge væk fra deres for dem uattraktive opvækstmiljøer, er vigtig for dem alle – men når de har gennemført denne transgression ligger den vigtigste transgression stadig foran dem, og som sådan står den sociale transgression i Nordkraft som et forstadium for selv-transgressionen. De grænser, der til syvende og sidst er mest afgørende for individet, er dennes egne grænser, og derfor er det disse, der er mest produktive – mest eksistentielle at overskride.

Det sørgelige ved Stesos rejse i stofferne er derfor, at det er en rejse væk mod noget, der egentlig ikke findes fysisk eller metaforisk.

Og uden et mål for transgressionen bliver transgressionen træt, og bogen illustrerer på denne måde, at transgressionen ikke kan være et mål i sig selv. Budskabet (intenderet eller ej) lader til at være, at transgressionen må og skal have et mål hinsides grænsen, som den søger – en rettedhed om man vil. I den forstand kan man sige, at Nordkraft forsvarer en transgression, som drejer sig som selvoverskridelsen, og i den forstand bliver den mest positive transgression i romanen til et eksistentielistisk anliggende, og det er især i manglen på selvoverskridelse, at Nordkraft er kritisk overfor Steso. I hans liv er Stesos ikke-transgression blevet cirkulær som en hund, der jager sin egen hale og i hans død sker der det, at hans transgression-for-transgressionens-skyld ender i, at han kører ud over kanten, og transgressionens grænse nås således – en sørgelig afslutning af al transgression.¹

Noter

- 1 Der skal lyde en stor tak til Stephanie Erlenbach og Lærke Holm Dalsgaard, hvis grundige kommentarer har gjort denne artikel bedre.

Kursiver?

Referencer

Eco, U., 1984/1979. *The Role of the Reader*, Bloomington: Indiana University Press.

Ejersbo, J., 2002. *Nordkraft*, København: Gyldendal.

Escobedo, A., 1999. *A Brief History of Drugs*, Rochester: Park Street Press.

Madsen, O.C., 2005. *Nordkraft*, Danmark.

Schou, S., 2004. Ganz, ganz unten og ganz, ganz oben: Jakob Ejersbo og middelklasserealismen, der blev væk. *Kritik* nr. 168-69, s. 90-94

Sørensen, B., 2006. *The Ambiguous Valorization of Madness in Beat Literature*. [online] Aalborg: vbn.aau.dk [Tilgået 24. juli 2011]. Link: [vbn.aau.dk/da/publications/the-ambiguous-valorization-of-madness-in-beat-literature\(16b9e1d0-bad6-11db-934f-000ea68e967b\).html](http://vbn.aau.dk/da/publications/the-ambiguous-valorization-of-madness-in-beat-literature(16b9e1d0-bad6-11db-934f-000ea68e967b).html)

